

SZTEhírek > Hírchívum > 2018. Augusztus

A szépirodalom vidékiségi problémakörét vizsgálja az SZTE ÚNKP-ösztöndíjas hallgatója, Szántai Márk

2018. augusztus 22.

Kortárs író, Grecsó Krisztián műveit elemzi, a vidékiségi problémakörét feszegeti Szántai Márk, a Szegedi Tudományegyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar doktorandusza. Az ifjú kutatót arról is kérdeztük, miként segíti tervei valóra váltását az Új Nemzeti Kiválósági Program (<http://www.kormany.hu/hu/emberi-eroforrasok-miniszteriuma/oktatasert-felelos-allamtitkarsag/hirek/az-uj-nemzeti-kivalosag-program-2018-2019-tanevi-palyazati-kiirasai>) két alkalommal elnyert ösztöndíja.

Cikk nyomtatás

Link küldés

Tetszik 0

Tweet

– A Szegedi Tudományegyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Karára Orosházáról, a Táncsics Mihály Gimnáziumból érkezett Szántai Márk. A magyar – történelem tanár szakon végzős, mesterképzéses hallgató második alkalommal is elnyerte az Új Nemzeti Kiválóság Program ösztöndíját. Miért érdeklődik a szinte „iskolatársának számító”, hiszen Csongrádon, Békéscsabán tanuló, majd a Szegedi Tudományegyetemen diplomázó Grecsó Krisztián (https://hu.wikipedia.org/wiki/Grecsó_Krisztián) írói munkássága iránt?

– Közhely, de igaz: az érdeklődési kör vagy a kutatási téma megalapozásánál nagy szerepe van annak, hogy az ember hová születik. A személyes élmények mellett nekem úgy „adta magát” a vidékiségi irodalmi problémaköre, hogy harmadéves koromban a *Modern magyar irodalom I.* című előadássorozatában Szilágyi Zsófia professzorasszony – aki később témavezetőm lett, és máig együtt dolgozunk – külön órát szentelt arra, hogy a klasszikus irodalmi modernség korának szerzői hogyan „írták szöveggé” a vidéki – falusi és kisvárosi – tereket, sok esetben gyermek- és ifjúkoruk helyszíneit. Előadás után megkérdeztem a tanárnőtől: érdemes lenne-e a vidékiségi irodalmi reprezentációjának kortárs vonatkozásaival foglalkozni. Így kezdődött a téma iránti tudományos érdeklődésem.

– Ekkoriban kiket olvasott a kortárs írók közül?

– Ebben a témában ekkor elsősorban Grecsó Krisztián és Háy János

(https://hu.wikipedia.org/wiki/Háy_János) szövegeit. Később Tar Sándor

(https://hu.wikipedia.org/wiki/Tar_Sándor), Oravecz Imre (https://hu.wikipedia.org/wiki/Oravecz_Imre), Závada

Pál (https://hu.wikipedia.org/wiki/Závada_Pál) írásai kerültek a látókörömbé.

– Mit jelent a vidékiség? Például a fővárosiak szemszögéből pejoratív kicsengésű a kifejezés...

– Egyszerű választ erre azért nehéz adni, mert számtalan – szociológiai, kulturális antropológiai, művészetfilozófiai stb. – aspektusa van a kérdésnek. Én elsősorban térpoétikai szempontból közelítek a témához, az ehhez kapcsolódó elméleti irodalmat, például a szabadkai születésű szerb *Radomir Konstantinović* A vidék filozófiája (<https://moly.hu/konyvek/radomir-konstantinovic-a-videk-filozofiaja>) című munkáját, vagy *Gaston Bachelard* A tér poétikája (<https://moly.hu/konyvek/gaston-bachelard-a-ter-poetikaja>) című kötetének alapvetéseit felhasználva. Az érdekel főként, hogy a tér lokalizáltsága hogyan határoz meg identitásmintázatokat, illetve, hogy mindez miként jelenik meg a szépirodalmi szövegekben.

– E megközelítésben mi a vidékiség ellentétpárja? Vizsgálódása kötődik-e a népi–urbánus vitához

(https://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_542_05_A_magyar_irodalom_tortenetei_3/ch22.html)?

– Nem szeretek oppozíciókban gondolkodni, de ha nagyon akarjuk, akkor a vidékiségszövegek ellentétpárja a nagyvárosi tereket tematizáló próza és líra lehetne. De sokszor látjuk azt, hogy egy szépirodalmi műben egyszerre működik a kettő, elég csak a vidékről nagyvárosba vágyódó hősök által bejárt terekre gondolni... Mindez nem sokban kapcsolódik a XX. század eleji népi-urbánus vitához. Inkább az az érdekes, hogy a kortárs vidékdiskurzus hogyan fűződik össze a klasszikus modernséggel...

–... és hogyan?

– Grecsónál előképként rendszerint Móriczot szokás említeni, amit az író maga is megalapoz mottóválasztásaival, nyilatkozataival. Hogy egy konkrét példát mondjak: középiskolai tananyag Móricz Zsigmond *Barbárok*

(http://www.sgyak.u-szeged.hu/tanar/nyemcsokne/lapok/mzs_barbarok.htm) című szövege, ugyanakkor Grecsó Krisztiánnak is létezik ugyanilyen című novellája, illetve ebből készült egy filmváltozat, amelynek tanulságai beleíródtak a későbbi, *Jelmezbál* című kötetben megjelent szövegváltozatba.

– Ezt az utat vizsgálta meg 2018 áprilisában az SZTE BTK BölcsészFeszt (<http://www.arts.u-szeged.hu/barbarok-valtozatok>) egyik programjaként?

– Igen. Konkrét szövegek révén arra kerestem a választ, hogy Grecsónak mi a valós viszonya Móriczhoz. Vagyis csak írói címke, egyfajta brand az, hogy ő lenne az „új Móricz”, vagy a felszíni hasonlóságon túl vannak kimutatható közös poétikai elemei a két szerző munkáinak. Ez annál is inkább lényegi kérdés, mert a kritika jószerevével minden falunarratíva mögött „móriczi hagyományt

(http://epa.oszk.hu/01400/01433/00074/pdf/EPA01433_szepirodalmi_figyelo_2016_3_039-050.pdf)” enged láttatni...

– A mai író friss művét fogadó kritikára mennyire figyel az irodalomtudós?

– Korábban dolgoztam egy sokat vitatott szöveggel, amikor Grecsó Krisztián *Tánciskola*

(<https://moly.hu/konyvek/grecso-krisztian-tanciskola>) című regényét elemeztem. Ez a regény sok negatív kritikát kapott a kifogásolható írói megoldások miatt. A kritikai észrevételekkel részben egyetértve engem mégis inkább az érdekelt, hogy milyen elméletek felől közelíthető meg a regény, és hogy miként emeli be a szerző a szövegbe a klasszikus modernséget és a világirodalmi vonatkozásokat. Hogy konkrétumokat is mondjak: a könyvben több Móricz-utalás található, így a Móricz számára is fontos tiszazugi méregkeverők (<http://epa.oszk.hu/00000/00022/00483/14921.htm>) esete is megjelenik a periféria leírásában...

– Nagy bátorságnak számít kortárs szerzővel foglalkoznia egy irodalomtudománnyal ismerkedő fiatal kutatónak? E témaválasztásnak milyen előnyei és hátrányai vannak?

– Előny, hogy egy most épülő szövegüniverzumról beszélünk, tehát folytonosan termelődnek azok a szövegek, amelyek újrakontextualizálják az eddigi életművet. Ez egyben a kutatás nehézsége is, mert nehéz megtalálni azt a pontot, hogy hol zárjam le az értelmezést: lehet, hogy egy következő szöveg felülírja az életműre vonatkozó korábbi megállapításokat. Ezért a PhD-képzés során nem egy kortárs szerzői pálya alakulásával foglalkozom majd, hanem a szakirodalomban alaposan tárgyalt klasszikus modernsége háttérként támaszkodva a huszadik század második felében és a kortárs irodalomban született, kevésbé elemzett vidék-tematikájú szövegekkel foglalkozom. A Kádár-kori irodalomban a szociográfiák – például Darvas József: A legnagyobb magyar falu (<https://moly.hu/konyvek/darvas-jozsef-a-legnagyobb-magyar-falu>) – mellett *Galgóczi Erzsébet* (https://hu.wikipedia.org/wiki/Galg%C3%B3czi_Erzs%C3%A9bet), *Csalog Zsolt* (https://hu.wikipedia.org/wiki/Csalog_Zsolt), *Sánta Ferenc* ([https://hu.wikipedia.org/wiki/S%C3%A1nta_Ferenc_\(%C3%ADr%C3%B3czi\)](https://hu.wikipedia.org/wiki/S%C3%A1nta_Ferenc_(%C3%ADr%C3%B3czi))) munkái is előkerülhetnek.

– „Gondolta a fene...” – utasította vissza szövege értelmezését Arany János. Mit szól az Ön elemzéseire Grencsó Krisztián? Találkozott már személyesen vizsgálata tárgyával, a szerzővel?

– Először 2015 januárjában találkoztunk, azóta viszonylag aktív a munkakapcsolatunk, sőt talán nem túlzás barátságként hivatkozni rá. Többször járt nálunk az SZTE Eötvös Kollégiumában is, ahol először egy kollégista társammal, majd önállóan is vezettem vele pódiumbeszélgetést, de szegedi és budapesti írói esteken is találkoztunk, aztán leültünk kávézni és beszélgetni. Krisztián élénken követi, mi történik velem, miket írok a műveiről. Szerencsére olyan szerző, aki jól és örömmel fogadja a munkáiról írt elemzéseket, a kritikát is.

– Az SZTE BTK doktori iskolájának az elvégzését követően milyen irányban lépne tovább?

– Egyelőre a következő négy-öt év elsődleges célja a disszertáció megírása. Szívesen kutatnék és tanítanék a jövőben, de távlati jóslatokba nem szeretnék bocsátkozni. 2016 óta folyamatosan jelennek meg kritikáim is online és print folyóiratokban, jelenleg a Független Mentorhálózat révén *Zelei Dávid* kritikus egyengeti az utamat. *Mészáros Sándor* Kalligram-igazgató ősszel megjelent Magyar Nemzet-beli interjúja (<https://mno.hu/grund/egy-teljes-allasu-konyvkritikus-a-hideg-vizre-valot-sem-tudja-megkeresni-2417557>) beszédes címet kapott: „Egy teljes állású könyvkritikus a hideg vízre valót sem tudja megkeresni” – így a kritikairás mindig csak kiegészítő, ha tetszik, hobbitévékenység marad.

– Az SZTE BTK több oktatójának a munkássága is példázta: lehetséges „három az egyben”, azaz egyetemi kutatóként – oktatóként, valamint szépíróként és / vagy kritikusként dolgozni... Mindehhez milyen segítséget ad önnek az Új Nemzeti Kiválósági Program ösztöndíja?

– Az ÚNKP-ösztöndíj elnyerése egyfelől jóleső megerősítés, fontos pozitív visszacsatolás, másfelől pedig, ha a dolog anyagi oldalát nézzük, jelentős pénzügyi támogatás. Az előző pályázati ciklusban Grencsó Krisztián *Tánciskola* című regényének elemzéséhez nyertem ÚNKP-támogatást, ebben az időszakban készítettem OTDK-dolgozatot, legutóbb pedig *Grencsó Krisztián prózája* című pályázatommal nyertem el az ösztöndíjat. A már említetteken túl azért is fontos az ÚNKP-ösztöndíj, mert megtanít a pályázatírás rejtelmére és egy ilyen támogatás felhasználásának szabályaira. Ezzel a támogatással nagymértékben bővíthettem a könyvtáramat, laptopot, diktafont és fényképezőgépet vásárolhattam. Ez is segített abban, hogy irodalmi eseményekről tudósíthassam például a litera.hu (<http://www.litera.hu/>)-t. Az új fordulóban elnyert ÚNKP-támogatás segít a kutatás folytatásában.

Újszászi Ilona
Fotó: Bobkó Anna

Korábban írtuk az Új Nemzeti Kiválósági Program SZTE-ösztöndíjasairól:

Újvidékről jött az SZTE doktori iskolájába Kartali Tünde (</sztehirek/2018-január/ujvidekrol-jott-szte>)

Ifjú kiválóságait ünnepelte a Szegedi Tudományegyetem (</sztehirek/2017-november/ifju-kivalosagait>)

Az SZTE ÚNKP híreit – köztük a szegedi egyetem 6 ösztöndíjas hallgatójával készült interjút (</oktatas/uj-nemzeti-kivalosagi/unkp-uj-nemzeti>) – itt olvashatja.